

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra anglistiky

Bakalářská práce

Analýza častých gramatických chyb

v angličtině

An analysis of common grammar mistakes in English

made by Czech learners

Vypracovala: Barbora Kněžínková

Vedoucí práce: Mgr. Ludmila Zemková, Ph.D.

České Budějovice 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s ustanovením § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Podpis studenta

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala své vedoucí bakalářské práce Mgr. Ludmile Zemkové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, ochotu a podporu při vypracování mé bakalářské práce.

Abstrakt

Bakalářská práce s názvem *Analýza častých gramatických chyb v angličtině* poskytuje přehled nejčastějších chyb v anglické gramatice, kterých se dopouštějí čeští studenti z řad žáků základních škol, studentů středních a vysokých škol i z řad dospělých učících se anglickému jazyku. V teoretické části seznamuje se základními pojmy dané problematiky a uvádí výčet gramatických chyb seřazený podle slovních druhů, kterých se gramatický jev týká. V praktické části následuje vyhodnocení gramatického testu, který obsahuje sledované jevy.

Klíčová slova:

Gramatika, gramatická chyba, jazyková typologie, klasifikace chyb

Abstract

Bachelor Thesis entitled "*An analysis of common grammar mistakes in English made by Czech learners*" provides an overview of the most frequent mistakes in English grammar, which are made by Czech students from primary, secondary schools and universities and adults learning English language. The theoretical part introduces the basic concepts of the issue and provides a list of grammar errors sorted by the parts of speech, which the grammatical phenomenon refers to. In the practical part there are results of grammatical test which concludes observed issues.

Key words:

Grammar, grammar mistake, linguistic typology, error analysis

Obsah

Úvod	7
Teoretická část	8
1 Vymezení základních pojmů.....	8
1.1 Gramatika	8
1.2 Typologická klasifikace jazyků	9
1.3 Klasifikace chyb	12
2 Vybrané gramatické chyby.....	13
2.1 Podstatná jména (Nouns).....	13
2.1.1 Počitatelnost	13
2.1.2 Členy.....	14
2.1.3 Nepravidelné množné číslo	15
2.1.4 Pomnožná podstatná jména	16
2.2 Přídavná jména (Adjectives).....	16
2.2.1 Nepravidelné stupňování	16
2.2.3 Koncovky <i>-ed</i> a <i>-ing</i>	17
2.2.4 Vyjádření míry	18
2.3 Zájmena (Pronouns)	19
2.3.1 Vztažná zájmena <i>who</i> , <i>which</i> , <i>that</i> x <i>what</i>	19
2.4 Číslovky (Numeratives).....	20
2.4.1 <i>Few</i> , <i>little</i>	20
2.4.2 <i>Hundred</i> , <i>thousand</i> , <i>million</i> ,	20
2.5 Slovesa (Verbs)	21
2.5.1 Slovesné časy.....	21
2.5.2 Slovesa s gerundiem a infinitivem.....	22
2.5.3 Modální slovesa.....	23

2.5.4 Stavová slovesa	23
2.6 Příslovce (Adverbs)	24
2.6.1 Používání příslovcí a přídavných jmen	24
2.6.2 Nepravidelná příslovce	24
2.7 Předložky (Prepositions)	25
2.7.1 Předložka <i>after</i>	25
2.8 Spojky (Conjunctions)	26
2.8.1 Than x then	26
Praktická část	27
3 Výzkumný gramatický test	27
3.1 Úvod	27
3.2 Analýza výsledků gramatického testu	27
3.3 Shrnutí	33
Závěr	34
Summary	35
Použitá literatura	36
Internetové zdroje	37
Seznam tabulek	38
Seznam obrázků	38
Seznam grafů	38
Příloha – Dotazník	39

Úvod

Cílem této práce je podat přehled gramatických chyb v angličtině produkovaných českými uživateli. Před samotným výčtem obvyklých chyb však musí dojít k zamyšlení nad porovnávanými jazyky a uvědomění si, že se jedná o jazyky zcela odlišné. Zatímco český jazyk je jazyk flektivní, angličtina svými převažujícími rysy patří k jazykům analytickým. Úvodní kapitoly práce poskytnou seznámení s klasifikací jazyků z různých hledisek a zaměří se především na morfologické hledisko. Popíší v nich jazykové typy a jejich charakteristické rysy a uvedu bližší charakteristiku porovnávaných jazyků, tedy angličtiny a češtiny.

Práce bude brát v úvahu pouze chyby tvořené v oblasti gramatiky. Na začátku teoretické části se zaměřím na jazykové chyby ze širšího hlediska. Důležité je odlišení gramatických chyb od pravopisných. Tyto termíny lidé běžně zaměňují a neuvědomují si, že je mezi nimi podstatný rozdíl. Zatímco pravopisné chyby jsou odchylky od pravidel zápisu mluveného slova (patří mezi ně pravidla psaní i/y, interpunkce a další), gramatické chyby vznikají v samotném systému jazyka a dopouštějí se jich právě cizí uživatelé jazyka. Jsou to chyby například v pravidlech skloňování a časování, o kterých rodilý mluvčí běžně nepřemýšlí, a přesto je používá správně. Problém nastává, když se lidé snaží gramatická pravidla svého mateřského jazyka aplikovat při učení a používání cizího jazyka. Pokud se totiž jedná o jazyky rozdílného typu, chovají se v různých gramatických situacích zcela odlišně.

Vybrané gramatické jevy v této práci se budou týkat právě chyb, které vznikají vlivem češtiny. V pokračování teoretické části své práce se zaměřím na charakteristiku konkrétního gramatického jevu v obou jazycích a na příčinu produkce chyb v oblasti daného jevu. Práce bude obsahovat i některé vybrané gramatické problémy, kterých se dopouští obecně většina studentů angličtiny jako cizího jazyka.

Pro účely této bakalářské práce bude vypracován gramatický test, který bude mít za úkol ověřit výskyt zkoumaných gramatických chyb u středoškolských studentů angličtiny. Jeho analýzou se bude zabývat praktická část této bakalářské práce.

Teoretická část

1 Vymezení základních pojmů

1.1 Gramatika

Gramatika patří mezi tři hlavní složky jazyka společně s jeho slovní zásobou a zvukovou podobou. Jak uvádí lingvista Karel Štícha v rozhovoru pro Český rozhlas „*gramatika neboli mluvnice je soubor pravidel o tvoření slov, vět a textů, včetně pravidel o ohýbání slov*“ (Český rozhlas, 2011). Tato pravidla se vyvinula postupně a spontánně a jsou závazná pro všechny uživatele jazyka. Jiří Černý v Úvodu do studia jazyka uvádí definici gramatiky jako „*soubor pravidel, kterými se řídí výstavba jednotlivých tvarů nebo celých vět nějakého konkrétního jazyka, nejčastěji takový soubor pravidel, který má knižní podobu*“ (Černý, 1998:101). Další možnou charakteristikou termínu gramatika může být definice Františka Čermáka uvedená v knize Jazyk a jazykovědy: „*Gramatika (mluvnice) je organizovaný úhrn pravidel jazykového systému chápaný jako principy tvorby a organizace vět, promluv, textů, a tedy komplexních jednotek jazyka a jejich skládání z jednotek elementárních (...)*.“ (Čermák, 1997:159).

Rodilý mluvčí si gramatiku svého mateřského jazyka osvojuje již v útlém věku a nemusí se nijak zvlášť učit jednotlivá pravidla a poučky. Tato gramatika, která je v hlavě mluvčího, může být nazývána jako „mentální gramatika“. Nelze ji přesně zachytit, projevuje se pouze ve vyjadřování jedince. Při učení se cizím jazykům nastává složitější situace. Je nutné se gramatická pravidla naučit a správně je používat. Hlavní příčinou náročnějšího zvládnutí jiného jazyka je absence prostředí, ve kterém by nás jazyk obklopoval a byli bychom nuceni ho používat jako jediný dorozumívací prostředek.

Gramatika jako taková je pak souhrn zobecněných pravidel vytvořený lingvisty. Rozlišujeme dva typy gramatiky. Deskriptivní gramatika nabízí náhled právě do „mentální gramatiky“ v hlavě rodilých mluvčích, tedy reálně popisuje vše, co v jazyku je. Preskriptivní gramatika popisuje gramatický systém se snahou zachytit a předejít správný úzus jazykových prostředků. Má své využití hlavně ve výuce, spadá pod ní také školní gramatika. (Čermák, 1997)

Gramatickou stránkou jazyka se zabývají dílčí jazykovědné disciplíny morfologie (tvarosloví) a syntax (skladba). Gramatika jazyka je předurčena typologií daného jazyka.

1.2 Typologická klasifikace jazyků

Abychom mohli lépe pochopit problematiku častých chyb v jazyce, měli bychom porozumět některým rysům jazyků, kterými se v této práci budeme zabývat, tedy angličtiny a češtiny. Podle přítomnosti určitých rysů můžeme jazyky klasifikovat z několika různých hledisek. Jazyk se podle převládajících rysů zařadí k určitému typu jazyka.

Jazyky světa rozdělujeme podle typologií z různých úhlů pohledu, těmi základními je hledisko fonologické, syntaktické a morfologické.

Z fonologického pohledu rozlišujeme jazyky podle umístění přízvuku, tedy je-li přízvuk pevný nebo pohyblivý, a také podle systému hlásek, převažují-li souhlásky nebo samohlásky.

Syntaktické hledisko se zabývá především slovosledem, který může být volný nebo pevný, podle míry danosti postavení jednotlivých členů ve větě.

Morfologická typologie je třídění jazyků světa podle jejich gramatické stavby. Podle studijního materiálu dostupného v informačním systému Masarykovy univerzity (Typologie jazyků, 2016) se jazyky dělí na syntetické a analytické. Syntetické jazyky (také afijující) vyjadřují gramatické vztahy a kategorie pomocí afixů, tedy prefixů, sufixů i gramatických koncovek. Jedno slovo tedy nese lexikální i gramatický význam. Podle různých způsobů ohýbání slov mají syntetické jazyky své podtypy:

Flektivní (flexivní) jazyky vyjadřují tutéž gramatickou kategorii různými afixy a naopak jeden afix může označovat více gramatických kategorií. Například koncovka ve slově krásn-ý vyjadřuje kategorii prvního pádu, jednotného čísla a mužského rodu.

Introflektivní (introflexivní), neboli vnitřně ohýbající jazyky, vyjadřují gramatickou kategorii změnou uvnitř slova. Příklad najdeme v angličtině: *tooth* (zub) – singulár, *teeth* (zuby) – plurál.

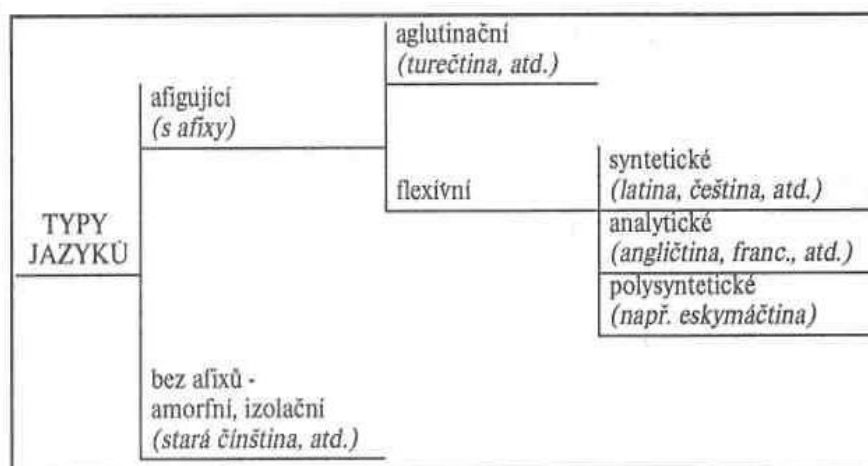
V aglutinačních jazycích odpovídá jedné gramatické kategorii jeden afix. Ke kořenu se pak přidávají afixy podle toho, kolik kategorií je potřeba vyjádřit. K tomuto typu jazyků patří především altajské jazyky, například turečtina a mongolština, nebo také ugrofinské jazyky, například finština, maďarština.

V polysyntetických jazycích se slova skládají z více morfémů. Poměr počtu morfémů vůči počtu slov v jazyce je vysoký, tedy na jedno slovo připadá více morfémů. V těchto jazycích se vyskytují velmi dlouhá slova, která mohou obsahovat podmět, přísudek, předmět atd. a odpovídají tak celé rozvinuté větě.

Analytické jazyky (izolační, amorfní) nepoužívají flexi, tedy ohýbání slov, forma slova zůstává vždy stejná. Pro vyjádření gramatických kategorií a vztahů ve větě využívají slovosledu a funkčních, pomocných slov. (Typologie jazyků, 2016)

Mírně odlišný pohled představuje typologie Vladimíra Skaličky (Skalička, Čermák, 2004). Nevěnuje pozornost základnímu dělení na jazyky používající a nepoužívající flexi, ale rovnou jazyky světa rozděluje do pěti základních skupin na jazyky flexivní, introflexivní, aglutinační, izolační a polysyntetické. Skalička označuje typologii za systém gramatiky. Ve své publikaci Typ češtiny, obsažené v Souborném díle (II. díl), Skalička uvádí, že „typologie je nauka o podobnostech a rozdílech mluvníc jazyků. Tyto rozdíly a podobnosti dané tisíciletým vývojem nejsou náhodné, mezi jednotlivými rysy mluvníc existují určité souvislosti. Typologie vyšetřuje také tyto souvislosti.“ (Skalička, Čermák, 2004:478)

Obrázek 1 Jazyková typologie

(zdroj: ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. Olomouc: Rubico, 1998. ISBN 80-85839-24-5, s. 60.)

Jiří Černý ve svém Úvodu do studia jazyka uvádí přehledné schéma s dalším možným pohledem na morfologickou jazykovou typologii (viz Obrázek 1). Také zmiňuje důležitou myšlenku: „*Neexistují ale čisté typy jazyků, spíše platí, že v každém jazyce jeden typ převládá, a další se vyskytují v menší míře.*“ (Černý, 1998:61).

O češtině tedy můžeme říci, že se jedná o flektivní jazyk. Jedna gramatická kategorie může být vyjádřena více různými afixy – kategorie nominativu v plurálu: pán-**i**, pán-**ové**, žen-**y**, moře-**0**, kon-**ě**... a jeden afix může vyjadřovat více gramatických kategorií – kon-**ím** → třetí pád, množné číslo. Avšak český jazyk obsahuje například i rysy introfektivního typu (přítel – přátelé), aglutinačního (ne-do-jí-me, ná-draž-í), polysyntetického (zeměkoule), či izolačního (budu lovit).

Angličtina se řadí k izolačním, analytickým jazykům. Má pevně daný slovosled ve větě (podstatné jméno před slovesem je podmět, podstatné jméno za slovesem je předmět). Důležitým znakem je neměnnost – *This is my **mother**.* (To je moje matka). *I saw your **mother**.* (Viděl jsem tvoji matku.). Je zde hojnost předložek – *I'll give it **to** my grandma.* (Dám to své babičce.) a vysoká míra užití dalších pomocných slov – *He **has** gone to the cinema.* (Odešel do kina.), zatímco v češtině k těmto účelům slouží skloňování nebo časování. Také se stírá hranice mezi slovními druhy – *rain* (déšť) x *to rain* (pršet), *love* (láska) x *to love* (milovat). V anglickém jazyce se však objevují i rysy jazyků aglutinačních (*bak-er-y*, *travell-er-s*, introfektivních (*mouse* – *mice*) nebo polysyntetických (*cupboard*, *dancefloor*).

1.3 Klasifikace chyb

Obecně můžeme chybu definovat jako odchylku od nějaké normy nebo porušení daných pravidel. V angličtině existuje více výrazů pro české slovo chyba. V anglickém jazyce však tyto různé termíny mají i mírně odlišný význam.

Rozlišujeme mezi anglickými výrazy *mistake* a *error*: „*Chyba, které se člověk dopouští v jednání či řeči, se v angličtině řekne mistake.*“ (Sparling, 1990:90). Toto slovo odkazuje k chybě, kterou uděláme a při upozornění na ni jsme schopni ji opravit. *Error* je chyba, která nemůže být opravena, protože obvykle vychází z nedostatku znalostí. Další anglické slovo *slip* může být přeloženo spíše jako překnutí nebo překlep, je to chyba, kterou hned po jejím vyřknutí či napsání opravíme. Význam slova *fault* se nevztahuje k jazykovým chybám, používáme ho pro chyby, které děláme v běžném životě. „*Fault vyjadřuje v souvislosti s lidmi nebo jejich činy špatné stránky jejich povahy.*“ (Sparling, 1990:90).

Chyby můžeme dělit podle oblasti jazyka, ve které byla konkrétní chyba udělána. Rozlišujeme tak chyby lexikální, tedy například špatné použití slova. Chyby fonetické zahrnují chybnou výslovnost, špatné umístění přízvuku nebo nedostatečnou redukci neznělých hlásek. (Bronec, 1982)

Gramatické chyby bývají často zaměňovány s chybami pravopisnými. Je nutné odlišit už samotné pojmy gramatika a pravopis. Jak už bylo výše uvedeno, gramatika je soustava pravidel o tvoření slov, vět a textů, včetně pravidel o ohýbání slov. Nejde o pravidla umělá, vymyšlená, jsou to pravidla, která si přirozeně vytvořili lidé v rámci jednoho národa během dlouhých let vzájemného dorozumívání. Gramatické chyby jsou tedy chyby v systému jazyka, kterých se nejčastěji dopouštějí cizí uživatelé jazyka. Rodilý mluvčí gramatické chyby většinou neprodukuje. Jedná se například o chybu typu *Náš učitelka je hodný*. Naproti tomu pravopis jsou pravidla vytvořená lingvisty o tom, jak správně zapisovat zvuky jazyka písmem. Mezi pravopisné chyby tak patří chyby v interpunkci, v psaní *i/y*, *mě/mně* a další.

2 Vybrané gramatické chyby

Gramatických chyb je velké množství a není snadné vybrat ty nejčastější a přinést jejich přehledný výčet. Uvedené chyby se vyskytují převážně u českých studentů a jejich příčinou je aplikování pravidel gramatiky českého jazyka v jazyce anglickém. Pro lepší přehlednost jsou v této práci chyby rozděleny podle slovních druhů, ke kterým náleží nebo se jich nějakým způsobem týkají. Většina následujících problematických gramatických jevů byla vybrána z příruček a publikací, které se věnují zmapování nejčastějších anglických gramatických úskalí na pozadí českého jazyka. Hvězdička (*) označuje slova, slovní spojení nebo celé věty, které jsou chybné, v angličtině neexistují a musíme se jich tedy vyvarovat.

2.1 Podstatná jména (Nouns)

2.1.1 Počítatelnost

Jedním z největších problémů, se kterým se potýkají čeští uživatelé anglického jazyka, je rozlišování anglických počítatelných a nepočítatelných podstatných jmen. V důsledku toho se Češi často dopouštějí následujících chyb:

- tvoří množné číslo u nepočítatelných jmen – **informations, *advices, *snows*
- používají neurčitý člen *a/an* u nepočítatelných jmen – **a news, *a milk, *an oil*
- u počítatelných jmen vyjadřují české „nějaký“ pomocí *some* – **some dog, *some man*

U počítatelných podstatných jmen můžeme určit přesný počet označovaných věcí, nebo jedinců, a tudíž u nich můžeme vytvořit množné číslo. Mají tedy singulárovou i plurálovou podobu, například *one dog* (jeden pes) – *two dogs* (dva psi). Pokud se chceme zeptat na množství, použijeme otázku typu *How many books are there?*

Nepočítatelná podstatná jména označují věci, nebo jevy, které počítat nemůžeme, nelze určit jejich počet. Tato slova nemohou tvořit množné číslo a vážou se k nim slovesa v jednotném čísle. Patří sem hlavně abstraktní podstatná jména (*beauty, love*) a látková podstatná jména, tedy například materiály (*wood, iron*) nebo tekutiny (*water, tea*). Při otázce na množství musíme použít výraz *much*, tedy *How much sugar do you want?*

Nejrizikovější pro české uživatele jsou slova, která v češtině běžně počítáme, avšak v angličtině jejich plurálový tvar vytvořit nemůžeme, protože jsou nepočítatelná. Patří mezi ně: *information* (informace), *advise* (rada), *news* (zpráva), *bread* (chléb), *accomodation* (ubytování), *baggage* (zavazadla), *work* (práce), *furniture* (nábytek) a další. Množství u těchto slov lze vyjádřit například pomocí těchto výrazů: *some*, *a piece of*, *a lot of*, *much*, *a bit of*, ... Další možností je použití slov, specifikujících množství: *a cup of*, *a bag of*, *a pinch of* atd. (Education First, 2018)

Dalšími problematickými podstatnými jmény jsou *ta*, která mohou být ve stejném tvaru počítatelná i nepočítatelná. S jejich počítatelností se však mění i jejich význam. Uvádím tabulku těch nejběžnějších.

Tabulka 1 Počítatelnost

Počítatelná		Nepočítatelná	
<i>a pepper</i>	paprika	<i>pepper</i>	pepř
<i>an iron</i>	žehlička	<i>iron</i>	železo
<i>an experience</i>	zážitek	<i>experience</i>	zkušenost
<i>a paper</i>	noviny, esej	<i>paper</i>	papír – materiál
<i>a hair</i>	chlup, vlas	<i>hair</i>	vlas
<i>a chocolate</i>	čokoládový bonbon	<i>chocolate</i>	čokoláda

2.1.2 Členy

Jedním z nejznámějších gramatických jevů, který činí českým uživatelům angličtiny potíže, je používání členů, či spíše jejich časté nepoužívání. V češtině nic jako členy nemáme, a proto si myslíme, že se bez nich obejdeme i v angličtině. Avšak členy mají svůj význam, slouží pro lepší dorozumívání mezi lidmi. Lidé si totiž pod jedním pojmem často představí spoustu různých věcí nebo skutečností. Pro lepší specifikaci v anglickém jazyce existují právě členy. V češtině místo nich používáme například ukazovací zájmena.

Rozlišujeme tři členy: určitý, neurčitý a nulový. Určitý člen *the* se používá u počítatelných podstatných jmen, které už jsme jednou zmínili nebo pokud se jedná o slovo označující něco jedinečného (*the sun*) či konkrétního nebo komunikačnímu partnerovi již známého. Příkladem je věta *She bought a new book and the book is very readable.* (Koupila si novou knihu a ta kniha je velmi čtivá.). Také se objevuje ve spojení s některými názvy států, a to u těch, které se skládají z vlastního a obecného jména, například *the Czech Republic*. U zeměpisných pojmů se určitý člen pojí také s názvy pohoří, řek, oceánů, moří či pouští. Určitý člen může být použit s počítatelnými i s nepočítatelnými podstatnými jmény, a to v jednotném i množném čísle.

Neurčitý člen *a/an* se používá při sdělování nové informace (*I have a new car.*), dále se slovy označujícími povolání (*He is a doctor.*) a také při vyjádření neurčitého množství, například *a lot of, a little*. Neurčitý člen lze použít pouze s počítatelnými podstatnými jmény v jednotném čísle. Jeho dva tvary se používají v závislosti na počáteční vyslovované hlásce slova, před kterým neurčitý člen stojí. Před slovem s vyslovovanou souhláskou stojí člen *a* (*a book, a yacht*), před vyslovovanou samohláskou *an* (*an orange, an hour*). Neurčitý člen nikdy nemůžeme použít před substantivy v množném čísle nebo před nepočítatelnými podstatnými jmény. Nahradit jej v takových případech může přídavné jméno *some*.

Bez členu se objevují některá obecná a nekonkrétní počítatelná podstatná jména v množném čísle (*Dogs are mammals.*) a obecná nepočítatelná podstatná jména. Nulový člen se váže také k názvům jazyků, sportů, ročních dob, měsíců, dnů, vědních oborů, měst, ulic, k vlastním jménům či jednoslovným názvům států. (Hewings, 2013)

2.1.3 Nepravidelné množné číslo

Množné číslo (*plural*) podstatných jmen se v angličtině pravidelně tvoří koncovkou *-s/-es* (*cat* → *cats, watch* → *watches*).

Některá substantiva však tvoří plurálový tvar nepravidelně, například změnou samohlásky uvnitř jejich kmene: *man* → *men, woman* → *women, tooth* → *teeth, foot* → *feet, mouse* → *mice*. Množné číslo vyjadřuje nepravidelně také koncovka *-en* například ve slovech *child* → *children, ox* → *oxen*.

Skupina substantiv s koncovkou *-f* nebo *-fe* tvoří množné číslo změnou souhlásky **f** na **v**. Příkladem jsou podstatná jména *knife* → *knives*, *wife* → *wives*, *wolf* → *wolves*, *life* → *lives* a další.

Publikace anglistky Libuše Duškové Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny uvádí další nepravidelnosti ve vyjadřování množného čísla u podstatných jmen v angličtině. Některá slova mají stejný tvar pro jednotné i množné číslo, například *aircraft* (letadlo), *offspring* (potomek), *means* (prostředek). Patří sem také skupina substantiv označujících druhy chovné nebo lovné zvěře: *fish*, *salmon*, *carp*, *deer*, *sheep*, *moose*, *bison*, *duck*... Bezkoncovkový plurál mají také názvy příslušníků národů, pro vyjádření množného čísla se přidává určitý člen *the*: *a Chinese* → *the Chinese*, *a British* → *the British*, *a Portugese* → *the Portugese*. (Dušková, 2012)

2.1.4 Pomnožná podstatná jména

Pomnožná substantiva jsou ta, která mají tvar množného čísla, ale označují jednu věc. V češtině jsou to například slova dveře, šaty, hodinky. V angličtině však mají tato konkrétní slova singulárový tvar, tedy *door*, *dress*, *watch*, a proto se pojí se slovesem v jednotném čísle: *Your dress is beautiful*. (Tvé šaty jsou krásné.). Při použití plurálového tvaru *doors*, *dresses*, *watches* chceme vyjádřit vícero kusů, tedy například *two doors* – dvoje dveře. Dalšími příklady pomnožných slov stejného typu jsou plavky – *a swimsuit*, housle – *a violin*, prázdniny – *a vacation*, noviny – *a newspaper*, Velikonoce – *Easter*, Vánoce – *Christmas*. Chyba tedy spočívá v tom, že v češtině se tato slova pojí se slovesy v množném čísle a čeští uživatelé je takto používají i v angličtině. (Poslušná, 2009)

2.2 Přídavná jména (Adjectives)

2.2.1 Nepravidelné stupňování

Pravidelné stupňování přídavných jmen probíhá pomocí koncovek *-er* pro druhý stupeň (*comparative*) a *-est* pro třetí stupeň (*superlative*), které se přidávají k základnímu tvaru adjektiva (*positive*), například u slova *small* – *smaller* – *the*

smallest. U jednoslabičných adjektiv končících na *-e*, se přidává pouze koncovka *-r* nebo *-st*: *nice – nicer – the nicest*.

Jednoslabičná přídavná jména s krátkou samohláskou uprostřed a zakončená souhláskou tuto souhlásku při stupňování zdvojují, například *hot – hotter – the hottest*. Dvouslabičná adjektiva zakončená na *-y* tuto koncovku změkčují, tedy *happy – happier – the happiest*.

Dvouslabičná a víceslabičná adjektiva tvoří své vystupňované formy pomocí koncovek *-er* a *-est*, ale tyto dva stupně vyjadřují přidáním příslovcí *more* a *most*, například *georgous – more georgous – the most georgous*.

Některá přídavná jména mají své vystupňované podoby zcela nepravidelné. Uvádím tabulku nejčastějších příkladů. (Woodward English, 2003-2019)

Tabulka 2 Nepravidelné stupňování přídavných jmen

1. stupeň – <i>positive</i>	2. stupeň – <i>comparative</i>	3. stupeň – <i>superlative</i>
<i>good</i>	<i>better</i>	<i>the best</i>
<i>bad</i>	<i>worse</i>	<i>the worst</i>
<i>little</i>	<i>less</i>	<i>the liest</i>
<i>much</i>	<i>more</i>	<i>the most</i>
<i>many</i>	<i>more</i>	<i>the most</i>
<i>far</i>	<i>farther / further</i>	<i>the farthest / the furthest</i>
<i>ill</i>	<i>worse</i>	<i>the worst</i>

2.2.3 Koncovky *-ed* a *-ing*

Z některých sloves můžeme vytvářet přídavná jména pomocí různých koncovek. Častým problémem je záměna významů, které dávají adjektivům koncovky *-ed* a *-ing*. Nejčastěji se jedná o slova vyjadřující nějaký pocit. Známým příkladem jsou přídavná jména *bored* a *boring* utvořená ze slovesa *bore* (nudit).

Koncovka *-ed* vyjadřuje, že sám podmět se nějak cítí, má nějaký pocit. Tedy *I am bored*. (Jsem znuděný. Nudím se.). Naopak koncovka *-ing* značí, že podmět daný pocit vyvolává u někoho jiného. Věta *The lecture was boring* pak znamená: Přednáška byla nudná, tj. způsobila pocit nudy u posluchačů.

Dalšími příklady sloves, od kterých stejným způsobem tvoříme adjektiva pomocí koncovek *-ed* a *-ing* jsou *shock* (šokovat), *interest* (zajímat), *annoy* (rozčilovat), *relax* (uvolnit), *surprise* (překvapit), *disappoint* (zklamat) a další. (Help for English, 2005-2019a).

2.2.4 Vyjádření míry

Pro vyjádření míry používáme například výrazy *long*, *high*, *old*, *tall*, *short*. Problematika častých chyb se týká jejich umístění ve větách typu Je vysoká 160 cm. V angličtině tato slova nezaujímají stejnou pozici jako v české větě, nemůžeme říci **She is tall 160 cm*. Adjektivum pro vyjádření míry se zařazuje až na konec věty za číselný údaj *She is 160 cm tall*. (Poslušná, 2009)

Je nutné dát si pozor také na výběr správných protikladů k těmto adjektivům vyjadřujícím míru, a to především u slov označujících český výraz vysoký. Nejznámějšími jsou anglická slovíčka *tall* a *high*. Každé však použijeme v jiných případech. *Tall* používáme, když mluvíme o výšce člověka nebo o výšce úzkých vysokých předmětů, tedy například stromů, sloupů, stožárů. Protikladné slovo je v tomto případě adjektivum *short* (krátký).

Výraz *high* se používá pro vyjádření výšky u předmětů, u kterých není výška hlavním rozměrem nebo u předmětů, které jsou vysoko položené, a také u výšky hor. Protikladem k tomuto výrazu je přídavné jméno *low* (nízký). (Help for English, 2005-2019b)

2.3 Zájmena (Pronouns)

2.3.1 Vztažná zájmena *who, which, that* x *what*

Problematika vztažných zájmen a vztažných vět uvozených zájmenem, spočívá v chybném používání zájmena *what* (co), které však není vztažným zájmenem. Český uživatel anglického jazyka má tendenci tohoto zájmena užívat v angličtině, stejně jako v nespisovně uvozené české vztažné větě, například „To je to auto, co se rozbilo“.

K uvození vztažné věty je správně používají vztažná zájmena *which, who, that*, kterým odpovídají v češtině zájmena „který“ a „jenž“. Zájmeno *which* patří k větám s neživotnými podstatnými jmény, zatímco zájmeno *who* výhradně se životnými podstatnými jmény, především lidmi. Záměna těchto dvou zájmen je považována také za častou chybu. Vztažné zájmeno *that* pak můžeme použít v obou případech, u životných i neživotných jmen. Další vztažná zájmena jsou například *whose* (jehož, jejíž), *where* (kde), *when* (kdy), *why* (proč).

Vztažné věty uvozené těmito zájmeny se dělí na určující a neurčující. Určující vztažné věty nesou podstatnou určující informaci o jevu v hlavní větě a pomáhají tak danou věc identifikovat. Nelze je vynechat, neboť celá výpověď by ztratila smysl. Tyto určující vztažné věty v angličtině, na rozdíl od odpovídajících vět českých, nejsou odděleny čárkou od zbytku výpovědi: *The singer who sings this song is my favourite singer.* (Zpěvák, který zpívá tuto píseň, je můj oblíbený zpěvák.)

Neurčující vztažné věty vyjadřují dodatkovou informaci k jevu obsaženému v hlavní větě. Jsou v angličtině stejně jako v češtině oddělené z obou stran čárkami a mohou být vynechány bez ztráty smyslu a přesnosti celé výpovědi. *Pink, who sings this song, is my favourite singer.* (Pink, která zpívá tuto píseň, je moje oblíbená zpěvačka.) V neurčujících vztažných větách nelze použít zájmeno *that*. (Online Jazyky, 2007-2019).

2.4 Číslovky (Numeratives)

2.4.1 Few, little

Few a *little* jsou číslovky vyjadřující, že je něčeho málo, trochu, pár. Jejich použití je však odlišné. Číslovka *few* (málo) a její druhý stupeň *fewer* (méně) se používají s počítatelnými podstatnými jmény. Tedy například *few books, fewer people*. Oproti tomu výraz *little* a jeho vystupňovaná podoba *less* se pojí s nepočítatelnými substantivy. Například trocha vody – *little water*. (Poslušná, 2009)

Oba tyto kvantifikátory lze použít s neurčitým členem *a*. Vzniká zde pak drobný významový rozdíl mezi *few x a few* a *little x a little*. Číslovky bez členu vyjadřují, že je něčeho trochu, málo, několik, pár. Ve spojení s neurčitým členem je používáme ve stejném významu, avšak ve smyslu pro nás dostatečného množství. Pro srovnání uvádím následující věty:

I have a few good friends. (Mám několik dobrých přátel.)

She is not a pleasant person. I am not surprised she has few friends. (Není to příjemný člověk. Nedivím se, že má málo přátel.)

We have still a little time, we can wait for you. (Ještě máme trochu času, můžeme na tebe počkat.)

I have little time to study for my exam. (Mám málo času na učení na zkoušku.)

2.4.2 Hundred, thousand, million, ...

Číslovky vyjadřující počty stovek, tisíců a milionů vnímáme v češtině například ve spojení tři **sta** lidí jako množné číslo. V angličtině však plurálový tvar po určité číslovce nepoužijeme – **three hundreds people*. Tyto číslovky ve spojení s konkrétním počtem zůstávají v jednotném čísle – *three hundred people, six thousand animals*.

Pokud však mluvíme o blíže neurčeném množství, použijeme množné číslo – *millions of cars* (miliony aut), *several hundreds of students* (několik stovek studentů). (Poslušná, 2009)

2.5 Slovesa (Verbs)

2.5.1 Slovesné časy

Problematickou kapitolou v oblasti slovního druhu sloves jsou bezpochyby slovesné časy. Většina studentů ví, jak tvar daného času vytvořit i jak daný tvar vypadá, avšak složitější je pro ně použití toho správného času v konkrétní komunikační situaci.

Český jazyk vyjadřuje pouze tři základní slovesné časy, a to minulost, přítomnost a budoucnost. Neexistují zde průběhové formy slovesa, nevyskytují se zde pomocná slovesa s výjimkou slovesa „být“, které pomáhá vyjadřovat tvary budoucího času (např. Budeme lyžovat.). Proto je tvoření a užívání slovesných časů v angličtině pro Čechy obtížné. Vzhledem k rozsáhlosti této problematiky tak uvedu jen základní přehled slovesných časů a jejich běžné použití.

Stručná mluvnice angličtiny (Dušková, 1959) uvádí základní dělení slovesných časů v angličtině na prosté a průběhové. Prvním prostým časem je přítomný čas (*present simple*), který používáme, pokud hovoříme o věcech a dějích obecné platnosti (*The earth revolves round the sun.*), o stálých situacích nebo o věcech, které se dějí opakovaně (*I usually get up at six o'clock.*). Minulý čas prostý (*past simple*) označuje události, které se děly a skončily v minulosti. Jinak se tento čas nazývá préteritum a své tvary obvykle tvoří přidáním koncovky *-ed*. Pokud používá jiné změny, například změnu kmenové samohlásky, jedná se o nepravidelná slovesa.

Mezi prosté časy patří také perfektnum (*present perfect*) a plusquamperfektnum (*past perfect*). První z nich je předpřítomný čas prostý, který se skládá z přítomného času slovesa *have* a minulého příčestí významového slovesa. Perfektnum vyjadřuje děj, který začal v minulosti a trvá do přítomnosti (*She has been ill since Sunday.*), nebo který má k přítomnosti jistý vztah, je vidět jeho následek, či výsledek (*He has written several books.*). Plusquamperfektnum neboli předminulý čas prostý se skládá z minulého času slovesa *have* a minulého příčestí významového slovesa. Označuje děj, který proběhl a skončil před nějakým momentem nebo jiným dějem v minulosti (*When he arrived there she had already gone.*).

Stručná mluvnice angličtiny (Dušková, 1959) jako další prostý čas uvádí čas budoucí, který však v angličtině neexistuje. Je jen několik možností, jak ho v angličtině vyjádřit, nejznáměji pomocným slovesem *will* či spojením *be going to*.

„Vedle prostého časování má angličtina průběhové tvary slovesné ve všech časech. Skládají se ze slovesa *to be*, které se časuje v příslušném čase, a přítomného příčestí.“ (Dušková, 1959:146) Příkladem průběhového přítomného času (*present continuous*) je věta *I am reading a book.*, minulého průběhového (*past continuous*) *I was reading a book.*, průběhového perfekta (*present perfect continuous*) *I have been reading a book.* a průběhového plusquamperfekta (*past perfect continuous*) *I had been reading a book.* Všechny průběhové tvary odkazují na probíhající děj v určitém okamžiku v přítomnosti nebo minulosti. (Dušková, 1959)

2.5.2 Slovesa s gerundiem a infinitivem

V některých větách se přímo vedle sebe vyskytují dvě slovesa a existují dvě možnosti, jak mohou být spolu spojena. V prvním případě je nejprve sloveso v daném tvaru odpovídajícím osobě a času a druhé sloveso v infinitivním tvaru je k němu připojeno pomocí „*to*“. Druhá možnost připojuje za první sloveso druhé sloveso ve formě gerundia, tedy s koncovkou *-ing* na konci. Některá slovesa vyžadují pouze jedinou z těchto dvou vazeb, některá slovesa dovolují vazby obě, často s mírnými významovými odchylkami.

Tabulka 1 Slovesa s gerundiem a infinitivem

Sloveso + gerundium		Sloveso + to-infinitiv	
<i>admit</i>	připustit, uznat	<i>agree</i>	souhlasit
<i>consider</i>	považovat, zvažovat	<i>begin</i>	začít
<i>deny</i>	popřít	<i>claim</i>	tvrdit
<i>enjoy</i>	užívat si	<i>decide</i>	rozhodnout se
<i>help</i>	pomoci	<i>expect</i>	očekávat
<i>imagine</i>	představit si	<i>hope</i>	doufat
<i>mind</i>	vadit	<i>manage</i>	zvládnout
<i>suggest</i>	navrhnout	<i>offer</i>	nabídnout
<i>regret</i>	litovat	<i>seem</i>	zdát se
<i>remember</i>	pamatovat	<i>want</i>	chtít

2.5.3 Modální slovesa

Modální neboli způsobová slovesa jsou pomocná slovesa, která dotvářejí význam a kontext plnovýznamového slovesa, které za nimi obvykle následuje. Nejčastěji vyjadřují možnost, povinnost, nutnost, schopnost, zákaz, příkaz a další.

Jejich problematičnost v angličtině může pro českého uživatele spočívat v nesprávném tvoření a užívání jejich tvarů. Modální slovesa se totiž vyskytují pouze v jediném základním tvaru, a to ve všech osobách. Nejčastěji mají také jen jediný tvar přítomného času. Jen některá tvoří tvar minulý, který však mívá lehce odlišný význam a funkci, například *can – could*, *shall – should*, *may – might*. U ostatních modálních sloves je nutné pro vyjádření jiných časů než přítomného použít opisu (*must – have to*). Po nich vždy následuje infinitivní tvar plnovýznamového slovesa bez „to“. Pro vytvoření otázky nebo záporu nepotřebují modální slovesa další pomocné sloveso (*do, does*). Otázku tvoří pomocí inverze: *Can you do it now?* (Dušková, 1959).

Zde uvádím tabulku nejčastějších modálních sloves:

Tabulka 2 Modální slovesa

Nejčastější modální slovesa			
<i>can</i>	umí, může, smí	<i>shall</i>	má (x ne vlastnictví)
<i>could</i>	mohl by	<i>should</i>	měl by
<i>may</i>	smí	<i>ought to</i>	měl by
<i>might</i>	mohl by	<i>will</i>	bude
<i>must</i>	musí	<i>would</i>	byl by

2.5.4 Stavová slovesa

Stavová slovesa jsou taková, která vyjadřují nějaký stav, např. postoje, pocity, nebo názory. Takové stav buď jsou, nebo nejsou, ale nemohou probíhat, proto od těchto sloves v angličtině netvoříme tvary průběhových časů. Pokud se u některých takových sloves průběhový tvar s *-ing* vytvoří, změní se tím jejich význam. Například sloveso

think označuje v základním tvaru stav „myslet si“, průběhový tvar *thinking* už však představuje činnost „přemýšlet“. Naopak výjimkou jsou slovesa *feel* a *look*, která také označují stav, avšak průběhové tvary běžně tvoří bez větší změny významu.

Mezi stavová slovesa patří slovesa vztahující se k pocitům: *love, like, hate*, k myšlení: *think, remember, know*, k potřebám: *want, prefer*, k smyslovému vnímání: *seem, see, hear*, a další. (Murphy, 2012)

2.6 Příslovce (Adverbs)

2.6.1 Používání příslovcí a přídavných jmen

V češtině se běžně setkáváme se slovním druhem příslovcí ve větách typu *Vypadá to krásně. Chutná to dobře. Cítím se hrozně*. V angličtině se však tato slovesa smyslového vnímání pojí s přídavnými jmény, nikoli s příslovcí. Uvedené věty musíme proto přeložit následovně: *It looks nice. It tastes good. I feel terrible*.

Mezi anglická slovesa smyslového vnímání patří už zmíněné *look* (vypadat), *taste* (chutnat), *feel* (cítit) a také *hear* (slyšet), *sound* (znít), *smell* (být cítit), *seem* (zdát se, vypadat) a další. (Poslušná, 2009)

2.6.2 Nepravidelná příslovce

Pravidelně se příslovce vytvářejí z přídavných jmen přidáváním koncovky *-ly*, například *quick – quickly*. Pokud přídavné jméno končí na *-l*, pak se souhláska zdvojuje, například ve slově *legal – legally*. Pokud adjektivum končí na *-y*, dochází ke změkčení na *-ily*, *easy – easily*.

Některá adverbia však koncovku *-ly* nepoužívají, mají tedy stejný tvar jako přídavná jména i jako příslovce. Příkladem jsou slova *fast* (rychlý – rychle), *near* (blízký – blízko), *late* (pozdní – pozdě), *hard* (těžký – těžce), *best* (nejlepší – nejlépe).

Existují také slova, která mají adverbialní tvar zcela nepravidelný, nejznámějším zástupcem této skupiny je slovo *good* (dobrý) – *well* (dobře).

Další skupinou jsou adverbia, která mají dva různé tvary, a to pravidelný s koncovkou *-ly* a nezměněný ve stejné podobě jako adjektivum. Každý jejich tvar však

nese odlišný význam. Příklady těchto nepravidelných příslovcí uvádím v následující tabulce. (Murphy, 2012)

Tabulka 3 Nepravidelná příslovce

Přídavné jméno		Příslovce bez koncovky		Příslovce s koncovkou	
<i>hard</i>	těžký, tvrdý	<i>hard</i>	těžce, tvrdě	<i>hardly</i>	téměř vůbec
<i>near</i>	blízký	<i>near</i>	blízko	<i>nearly</i>	téměř, skoro
<i>late</i>	pozdní	<i>late</i>	pozdě	<i>lately</i>	nedávno
<i>deep</i>	hluboký	<i>deep</i>	hluboko	<i>deeply</i>	hluboce, velmi
<i>wide</i>	široký	<i>wide</i>	široko	<i>widely</i>	obecně, široce

2.7 Předložky (Prepositions)

2.7.1 Předložka *after*

Předložka *after* je do češtiny překládána jako „po“. Avšak toto anglické slovo nemůžeme použít ve všech významech české předložky.

Don Sparling ve své publikaci *English or Czenglish* uvádí chybné užívání předložky *after* ve spojení s blíže neurčeným časovým obdobím, například při překladu českých slovních spojení „po letech“, „po měsících“. Není možné použít přeložku *after* například ve větě **I am reading my diary after years*. Pro toto vyjádření angličtina vyžaduje spojení neurčitého časového údaje se slovem *later*. Správný anglický ekvivalent věty „Četl jsem po letech svůj deník.“ pak bude vypadat *I am reading my diary years later*.

Nesprávné je také použití předložky *after* ve významu „po nějaké události“, „po zákroku“. Jako příklady chybného užití této předložky vlivem češtiny lze uvést věty **He is after a surgery*. („Je po operaci.“) **I am just after dinner*. („Jsem po obědě.“) V těchto případech používá angličtina opisů. Sdělení první věty v angličtině může například znít *He has had a surgery. He is recovering from a surgery*. Správný překlad druhé věty pak *I have had my dinner*. (Sparling, 1990)

2.8 Spojky (Conjunctions)

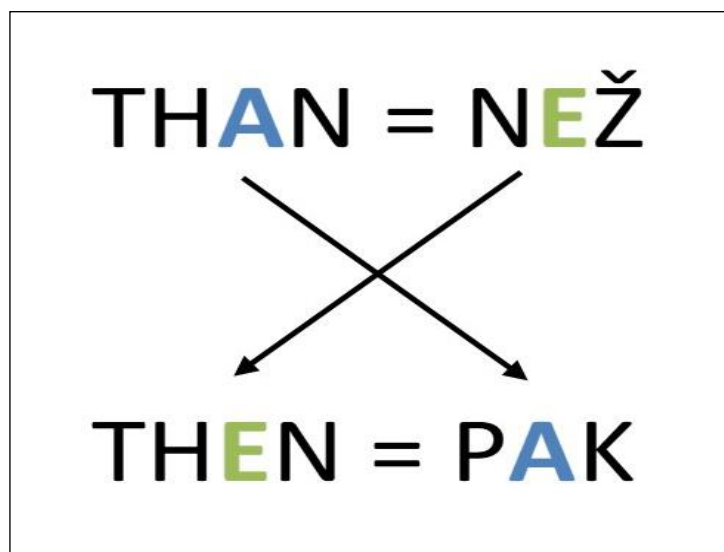
2.8.1 Than x then

Anglický výraz *than* často používáme společně s vystupňovanými přídavnými jmény pro porovnání vlastností. Českým ekvivalentem je spojka „než“. Příkladem užití je věta *She is taller **than** him.* (Je větší **než** on.).

Problém užívání této spojky spočívá v její časté záměně s velmi podobným slovíčkem *then*. Tato spojka se liší jediným písmenem a do češtiny ji překládáme jako „pak, potom“. Používáme ji pro časové vyjádření, tedy například *I ate dinner and **then** did my homework.* (Snědl jsem večeři a **pak** si udělal domácí úkol.). (Guide to Grammar and Writing, 2004)

Jako pomůcka k odlišování těchto slov může českému uživateli sloužit grafické znázornění na následujícím obrázku.

Obrázek 2 Pomůcka k odlišení *than* x *then*

Praktická část

3 Výzkumný gramatický test

3.1 Úvod

V této kapitole se zaměřím na vyhodnocení gramatického testu, který byl připravený pro potřeby této bakalářské práce. Test uvedený v příloze byl zadán středoškolským studentům angličtiny. Konkrétně se jednalo o skupinu čtyřiceti respondentů z maturitních a předmaturitních ročníků všeobecného gymnázia čtyřletého i osmiletého studia. Test byl zadáván v hodinách anglického jazyka a anglické konverzace a jeho vyplnění zabralo žákům přibližně deset až patnáct minut.

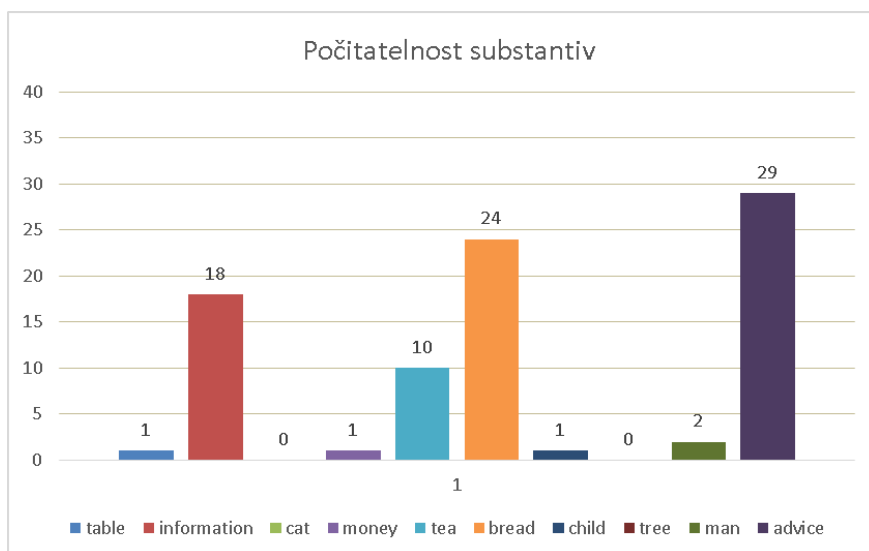
Cílem testu bylo zmapovat skutečný výskyt zkoumaných gramatických chyb. Z toho důvodu test obsahuje šestnáct krátkých cvičení, z nichž se každé zaměřuje na jeden konkrétní jev. V následujících odstavcích budu postupně analyzovat výsledky jednotlivých otázek.

3.2 Analýza výsledků gramatického testu

V prvním zadání měli respondenti za úkol vybrat z deseti uvedených podstatných jmen ta, která jsou nepočítatelná. Nabídka slov byla následující: *table, information, cat, money, tea, bread, child, tree, man, advice*. Největší chybovost byla zaznamenána v neoznačení nepočítatelného substantiva *advice* (rada). To může být přičítáno neznalosti tohoto slova nebo nízké frekvenci jeho užívání. Další častá chyba bylo nezakroužkování slov *bread* (chléb) a *information* (informace). Tato slova jsou dostatečně známá, proto lze jejich nesprávné přiřazení přisuzovat vlivu češtiny, neboť české ekvivalenty těchto slov se běžně užívají v množném čísle. Jen v několika případech byla chybně mezi nepočítatelnými označena i počítatelná slova *man* (muž) a *child* (dítě), nejspíše z důvodu nepravidelného tvoření jejich množného čísla.

V následujícím grafu 1 je u jednotlivých zadaných slov vyznačen počet chybně označených substantiv ze všech vyhodnocených testů.

Graf 1 Počet chybně označených substantiv

Druhý úkol se zaměřil na znalost používání členů. Obsahoval tři krátké věty: *My friend John lives in a house. The house is small but it has a large garden. The sun is a star.* Správné členy studenti vybírali z nabídky určitého, neurčitého a nulového členu. V první větě byl neurčitý člen *a* dvakrát nesprávně zaměněn za určitý člen *the*. Na začátku druhé věty byl určitý člen *the* doplněn ve všech případech správně. Naopak největší chybovost se vyskytla ve stejné větě u slovního spojení *a large garden*. Osm respondentů zde místo neurčitého členu vybralo člen nulový. Tato chyba byla pravděpodobně způsobena přítomností přídavného jména před substantivem spolu s úvahou, že v tomto spojení podstatné jméno žádný člen nepotřebuje. Další věta ověřila znalost respondentů v používání určitého členu u jedinečných věcí a neurčitého členu u věcí obecných. Ve čtyřech případech byl u slova *the sun* použit člen neurčitý a dvakrát člen nulový. Méně chyb se vyskytlo u obecného podstatného jména *a star*, pouze dvakrát byl vybrán člen nulový a jen jednou určitý člen *the*.

V dalším cvičení bylo úkolem tvořit množné číslo u slov *woman*, *child* a *foot*. U každého uvedeného slova jsem se setkala s rozmanitými odpověďmi. Třikrát se vyskytlo pravidelně utvořené množné číslo **womans* a dvakrát byl dokonce uveden tvar **wimins*, pravděpodobně vytvořený na základě slyšené podoby množného čísla *women*. U substantiva *child* studenti uvedli velmi nestandardní pravidelně utvořený tvar **childs*, či chybný plurál **childrens* a také neformální alternativu *kids*. Největší problém však respondentům dělalo vytvoření množného čísla u substantiva *foot*. Zde se nejčastěji (celkem osmkrát) vyskytla varianta pravidelně vytvořeného plurálu **foots*, poté dvakrát ponechaný singulárový tvar *foot* a třikrát varianta **feets*.

Další část testu byla věnována pomnožným podstatným jménům. Konkrétně měli studenti vybrat správné slovesné číslo ve větách: *Your dress is beautiful. The door is open. My watch is broken.* U všech tří uvedených pomnožných substantiv byl výskyt chyb podobný a poměrně vysoký, u slova *watch* 14 chybujiících, u *door* 13 a u *dress* 12. Opět lze konstatovat, že tyto chyby vznikají v důsledku vlivu češtiny na užívání anglického jazyka. Všechna uvedená slova se totiž v češtině pojí se slovesy v množném čísle: *Tvoje šaty jsou krásné. Dveře jsou otevřené. Mé hodinky jsou rozbité.*

V pátém úkolu měli studenti použít správně vystupňovaný tvar přídavného jména podle kontextu vět: *He is older than me. This car is better than the previous one.* Zároveň vybírali správnou spojku z možností *than / then*. Ve stupňování se větší problémy neobjevily, jen dvakrát byl uveden méně používaný tvar *elder*. Mnohem častější byla chyba ve výběru správné spojky, jedenáct respondentů označilo chybně variantu *then*.

Šestá část testu zkoumala problematiku rozdílu mezi přídavnými jmény s koncovkou *-ed* a *-ing*. Ve dvou větách měli respondenti vybrat správnou variantu nabízeného adjektiva podle smyslu vět: *Students were very boring / bored in the lecture last week. This book is very interesting / interested.* V první větě vybrali chybnou variantu *boring* pouze tři respondenti, ve druhé větě všichni zvolili správnou variantu *interesting*. Tato skutečnost může být vysvětlena tím, že se jedná o výrazy velmi známé a často užívané, a proto studenti neměli větší potíže poznat správnou možnost.

Úkol číslo sedm ověřoval znalost správného umístění adjektiva vyjadřujícího míru v následující větě, kterou měli studenti přeložit z češtiny do anglického jazyka: *Jsem vysoký 175 cm.* Většina z nich dodržela správný slovosled a přídavné jméno dala až za číselný údaj, tedy *I am 175 cm tall*. Tři respondenti v této větě použili český, avšak v angličtině nepřipustný slovosled **I am tall 175 cm*. Další tři zvolili nesprávný opis **I have 175 cm*. V pěti případech se také objevilo chybné použití přídavného jména *high*, které se sice také používá ve smyslu českého ekvivalentu „vysoký“, avšak pro vyjádření výšky u předmětů, u kterých není výška hlavním rozměrem nebo u předmětů, které jsou vysoko položené.

V dalším cvičení se nechybovalo. Bylo vybráno jednoduché souvětí pro zjištění znalosti užívání vztažných zájmen *who* a *which*. Zadání bylo spojené s rozpoznáním, že zájmeno *what* mezi vztažná zájmena nepatří, ačkoliv jeho český ekvivalent „co“ občas

české vztažné věty nespisovně uvozuje. Příkladem nespisovného užití českého zájmena „co“ je překlad věty použité v testu: *This is the man who helped us.* „To je ten muž, který (co) nám pomohl.“

Deváté zadání se zaměřilo na otázku užívání neurčitých číslovek *few* a *little*. V příkladech byly použité jejich stupňované tvary *fewer* a *less*, ze kterých bylo potřeba vybrat tu správnou, použitelnou ve větě *If there were less / fewer cars there would be less / fewer air pollution*. Podle počitatelnosti následujícího podstatného jména byla správnou možností v první části věty číslovka *fewer* a ve druhé části věty číslovka *less*. Správné odpovědi zvolila větší část studentů, avšak jedenáct respondentů vybralo v první části věty chybně *less*, zatímco v druhé části věty chybně zvolilo *fewer* sedm respondentů.

Další úkol byl zadán formou překladu vět: „Bylo tam pět tisíc lidí.“ „Žijí tam stovky ptáků.“ Cílem bylo zmapovat znalost používání tvarů číslovek v jednotném nebo množném čísle. Ve větě s určitou číslovkou pět tisíc byla správná odpověď *five thousand people*, tedy číslovka *thousand* v singulárovém tvaru. Naopak v druhé větě konkrétní počet stovek není určen, a proto bylo nutné použít množné číslo *hundreds*. Prohřešku v první větě – použití plurálového tvaru slova *thousands* – se dopustilo deset studentů. Někteří další se tomuto problému vyhnuli zapsáním celé číslovky číslicí 5 000. V druhé větě nesprávný singulárový tvar číslovky *hundred* použili čtyři studenti. Větším problémem se ukázal slovosled druhé věty. Mnozí studenti (25 z dotázaných) začínali větu obratem *There live...* Toto spojení je však možné používat jen se slovesem „být“, ve smyslu existovat, tedy *there is*, *there are*. U ostatních sloves to není možné. Správné znění překladu druhé věty je *Hundreds of birds live there*. V této větě také v jedenácti případech chyběla předložka druhého pádu *of birds*. Největším úskalím tohoto úkolu se však překvapivě ukázal být pravopis zkoumaných číslovek. Objevilo se zde hned několik různých chybných tvarů, například **tausend*, **thausand*, **tausent*, **tousends*, **hundrets*, **hunderts*, **houndred*, **hunders*, **hundres*. Tato testová otázka ve výsledku poskytla více jevů, než bylo při jejím zadání očekáváno.

Následujícím cvičením se test dostal do oblasti slovního druhu sloves. Toto cvičení složené ze tří vět zkoumalo slovesné časy. Studenti měli v každé větě na výběr tři různé možnosti slovesných časů. *I wait / am waiting / have been waiting for Michal for two hours. She meets / was meeting / met him last Monday. He play / plays / is playing guitar very well.* Nejvyšší počet chyb se vyskytl v první větě, neboť docházelo

k volbě času přítomného průběhového *I am waiting* namísto správné možnosti, kterou je použití času předpřítomného *I have been waiting*. Jedná se o velmi častou chybu, která je pravděpodobně zaviněná představou studentů, že jde o právě probíhající skutečnost, proto volí průběhový čas. V tomto případě se však jedná o situaci, která započala již o nějaký čas dříve, konkrétně o dvě hodiny, a trvá až do přítomnosti (Čekám na Michala už dvě hodiny.). Proto je nutné použít čas předpřítomný. Tato chyba je způsobena absencí předpřítomného času v češtině, a proto jsou studenti často nejistí v jeho používání v angličtině. U druhé věty se vyskytla jediná nesprávná odpověď, chyba byla v záměně správného minulého času prostého *she met* za minulý průběhový *she was meeting*. V poslední větě byly celkem čtyři chybné odpovědi. Dva respondenti zvolili chybnou variantu času průběhového *he is playing*. Ten v uvedené větě bez dalšího kontextu není možné použít, muselo by být specifikováno, že se tak děje právě v tuto chvíli. Vyskytly se dokonce dvě odpovědi **he play* bez koncovky *-s* potřebné pro singulárový tvar slovesa třetí osoby.

Cvičení dvanácté testovalo slovesa pojící se s infinitivním tvarem případně s gerundiem. Ve dvou větách se známými slovesy měli studenti doplnit správný tvar sloves uvedených v závorkách: *I can't imagine _____ (go) to the cinema with him. We have decided _____ (do) it now.* Sloveso *imagine* v první větě se správně pojí s gerundiem *going*. Ve dvanácti případech se však objevilo doplnění tvaru *go*, třikrát *to go* a jedenkrát tvar *went*. V druhé větě obsahující sloveso *decide* bylo potřeba doplnit infinitivní tvar *to do*. Někteří respondenti však doplnili holý infinitiv *do* (8 odpovědí), šest odpovědí obsahovalo gerundiový tvar *doing* a jedna odpověď také variantu *did*. Výsledky zjištěné v této otázce se dají přisuzovat neznalosti této gramatické kapitoly.

Následující cvičení se skládalo ze tří vět obsahujících volbu mezi dvěma modálními slovesy. Šlo tedy pouze o znalost základního významu těchto pomocných sloves. Celkově se zde proto vyskytly pouze čtyři chyby. Pramenily pravděpodobně z nepochopení celé věty či z vyložení si významu věty po svém. V první větě *Children can / must do their homework.* bylo dvakrát vybráno způsobové sloveso *can* oproti očekávané odpovědi vyjadřující povinnost *must*. U druhé věty *Should / can you hold your breath for more than a minute?* se jedenkrát objevila možnost *should* namísto *can*, které vyjadřuje schopnost. V poslední větě *They must / may be on holiday but I'm not sure.* byla také jen jedna chybná odpověď *must*, která by byla možná v nepřítomnosti

dotatku *I'm not sure*. V tomto případě však bylo správnou odpovědí sloveso *may* vyjadřující možnost.

Úkol číslo čtrnáct testoval stavová slovesa, tedy ta, která se vyskytují pouze v prostém tvaru, a případnou změnu jejich významu při vytvoření průběhového tvaru. Toto bylo ověřováno dvěma větami: *What _____ you _____ (think) about? He _____ (think) that she is nice*. V obou větách měl být doplněn vhodný tvar slovesa *think* převážně podle významu věty. První věta měla správně obsahovat přítomný průběhový čas *What are you thinking about?* ve významu „O čem přemýšlíš?“. Druhá věta naopak vyjadřuje sloveso *think* ve významu „myslet si“. Musí být tedy doplněn tvar přítomný prostý *He thinks that she is nice*. „Myslí si, že je hezká.“ Dvacet dva respondentů vyplnilo jako odpověď na první větu *What do you think about?* Avšak ve smyslu „Co si myslíš o?“ by v této větě chyběl potřebný předmět. Například *What do you think about his new car?* Jednou se jako odpověď dokonce objevila kombinace těchto dvou časů *What do you thinking about?* Druhou větu chybně doplnilo sedm studentů, jeden z nich použil tvar *was thinking* a šest zbývajících opomenulo nutnou koncovkou *-s* pro třetí osobu jednotného čísla a napsalo pouze *think*.

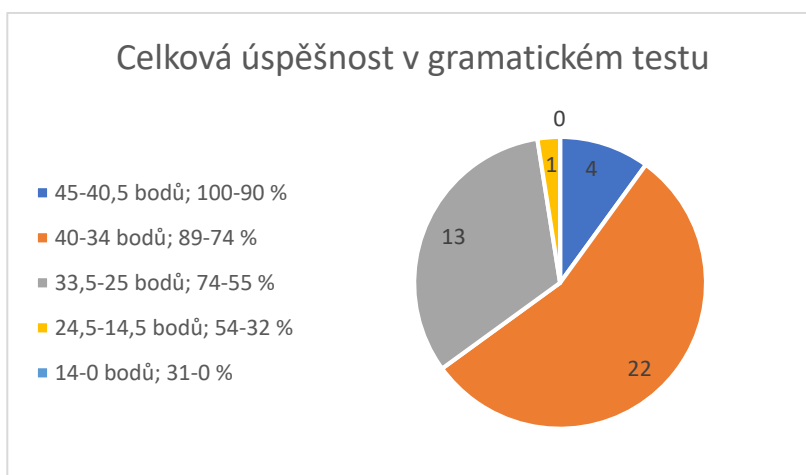
Poslední dvě cvičení se zaměřila na problematiku užívání a tvoření příslovčí. První z nich obsahovalo věty se smyslovými slovesy, která se v češtině pojí s příslovci, ale v angličtině za nimi musí následovat přídavné jméno, jako například v testovaných větách *It looks good. He seems angry*. Mezi testovanými studenty jich šest v první větě vybralo příslovce *well* a stejný počet chybného použití slova *angrily* se vyskytl i ve druhé větě. Na vině je u těchto chyb nejspíš opět vliv češtiny, neboť v podobných typech vět, český jazyk používá příslovčí, jak už bylo uvedeno, například zadané věty v češtině zní: Vypadá to dobře. Vypadá naštvane.

Poslední cvičení se zabývá příslovci, která se tvoří od přídavných jmen nepravidelně. V uvedených příkladových větách byla užita příslovce *fast* a *late*. Zadáni znělo: *Michael runs very fast / fastly. Anna came late / lately*. Příslovce *fast* (rychle) funguje ve stejném tvaru jako přídavné jméno, nepřipojuje pravidelnou koncovkou *-ly*. Nesprávnou, neexistující možnost **fastly* zvolilo osm respondentů. U druhého příkladu příslovce *late* (pozdě) tvar s koncovkou *lately* existuje, avšak s odlišným významem „poslední dobou, nedávno“. Proto v této větě bylo potřeba opět vybrat tvar shodný s přídavným jménem *late*. Zde chybovalo devět studentů.

3.3 Shrnutí

Z výsledků testu lze vyvodit, že největší problémy oslovenému vzorku studentů činil správný výběr nepočítatelných podstatných jmen. Nejvyšší počet chybujiících se objevil u nepočítatelného podstatného jména *advice*, které nevybralo dvacet devět studentů, o pět méně dotazovaných opomnělo vybrat slovo *bread*. V počtu chybujiících následuje gramatický jev z kapitoly stavových sloves týkající se jejich pozměněného významu v průběhovém tvaru. Dvacet dva respondentů ve větě *What are you thinking about?* O čem přemýšlíš? doplnilo chybnou variantu **What do you think about? Co si myslíš o...?* V této větě však chybí potřebný předmět, který sloveso *think* ve významu „myslet si“ potřebuje. Významný počet respondentů také neprokázal dostatečnou znalost pomnožných podstatných jmen a jejich pojení se se singulárovým tvarem slovesa. U podstatného jména *dress* bylo zaznamenáno dvanáct nesprávných odpovědí, u slova *door* třináct a celkem 14 chyb u podstatného jména *watch*. Překvapující a neočekávané bylo chybování ve správném zápisu číslovek *thousand* a *hundred*. Nesprávně vyhláskovaných tvarů se objevilo celkem dvacet pět. Pro mě nejvíce udivující byl poměrně vysoký počet chybně utvořených plurálových tvarů u podstatných jmen *woman*, *child* a *foot*, která považují za velmi známá a běžně používaná, včetně jejich nepravidelně tvořených plurálových tvarů. Naopak uspokojivé byly výsledky otázek testujících používání členů a také slovesných časů, které jsou všeobecně považovány za velmi problematické. Úspěšnost odpovědí v těchto úlohách mohla být pravděpodobně způsobena poměrně jednoduchými a přehlednými testovými příklady, s jejichž obdobami se studenti nejen ve školách setkávají velmi často, a jejich správnou podobu mají dobře zažitou.

Graf 2 Počet studentů dle dosažených výsledků v gramatickém testu

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo poskytnout přehled častých gramatických chyb v angličtině, které vytvářejí její uživatelé, jejichž mateřským jazykem je čeština.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část vymezuje základní pojmy, kterých se práce týká. Úvodní kapitola se věnuje charakteristice jazykového pojmu *gramatika* a nabízí jeho možné definice podle různých lingvistických publikací. Další kapitola je věnována *klasifikaci jazyků* z různých jazykových hledisek, fonologického, syntaktického a především morfologického. Morfologická typologie dělí jazyky podle jejich gramatické stavby. Základní dělení je na jazyky syntetické a analytické. Různé jazykové teorie pak uvádějí další možné podtypy, například podle různého druhu ohýbání dále rozdělují jazyky syntetické na flektivní, introflektivní, aglutinační a polysyntetické. Tyto podtypy jsou v kapitole Typologie jazyků blíže charakterizovány a porovnávány jazyky, anglický a český, jsou k nim přiřazeny podle jejich převládajících rysů. Následující teoretická část práce pojednává o *klasifikaci jazykových chyb*, je zde definován pojem *gramatická chyba* a uvedeno její porovnání s *chybou pravopisnou*.

Dále se teoretická část věnuje konkrétním gramatickým chybám v anglickém jazyce, kterých se dopouštějí nejen čeští studenti tohoto cizího jazyka. Je uveden jejich výčet uspořádaný podle slovních druhů, kterých se daný gramatický jev týká. Převážně se jedná o jazykové prohřešky, které vznikají vlivem gramatických pravidel českého jazyka aplikovaných do angličtiny. Některé uvedené gramatické záležitosti se však týkají studentů angličtiny obecně, například obtíže při nepravidelném tvoření množného čísla u některých podstatných jmen nebo nepravidelné stupňování adjektiv.

Praktická část práce je věnována analýze výsledků gramatického testu, který byl zadán středoškolským studentům angličtiny pro ilustraci skutečné produkce chyb ve zkoumaných gramatických jevech. Z výsledků vyplynulo, že vybrané gramatické jevy opravdu činí studentům potíže, ačkoli se jedná o základní znalosti. Podle učitelů tříd, ve kterých byl jazykový test zadán, jsou žáci v hodinách na tyto jevy často a opakovaně upozorňováni. Jevy běžnější zvládají studenti snáze, větší problémy činí gramatické jevy méně užívané, s pravidly odlišnými od češtiny. Na tyto jevy by bylo vhodné zaměřit pravidelné a aktivní procvičování, aby si studenti získané znalosti upevnili a dokázali je při užívání angličtiny jako cizího jazyka správně využívat.

Summary

The aim of this bachelor thesis is to provide an overview of frequent grammar mistakes in English created by its users whose native language is Czech.

The thesis is divided into theoretical and practical part. The theoretical part defines the basic terms, which the work concerns. The introductory chapter deals with the characteristics of the *grammar* and offers its possible definitions from various linguistic publications. The next chapter is devoted to the *classification of languages*, from different language aspects, phonological, syntactic and especially morphological. Morphological typology divides languages according to their grammatical structure. The basic division is into synthetic and analytical languages. Different linguistic theories indicate other possible subtypes, for example, according to the different kind of flexion, the synthetic languages are divided into fleective, introflective, agglutinative and polysynthetic. These subtypes are characterized in more detail in the chapter Typology of Languages. Compared languages, English and Czech, are matched to these subtypes according to their predominant features. The following theoretical part deals with the *classification of language errors*, there is a definition of the term *grammatical error* and its comparison with the *spelling error*.

Specific grammatical errors in English language committed by Czech students are dealt with in the next part which provides their enumeration. It was organized according to the word classes concerned by the grammatical phenomenon. They are mostly language errors that arise from the use of Czech grammar rules in English. However, some grammatical issues refer to English students in general, such as the formation of irregular plural forms of some nouns or the irregular comparison of adjectives.

The practical part of the thesis is devoted to the analysis of grammatical test results, which was given to high school students of English to illustrate the actual production of errors in the considered grammar issues. The results showed that the selected grammatical phenomena described in the bachelor thesis really make the students difficult, although it is a basic knowledge and the students are often and repeatedly warned by their teachers. The biggest problem is grammatical phenomena which are less used and which have rules different from Czech. For these phenomena, it would be useful to focus on regular and active training so that students would be able to avoid making errors and use it properly when using English as a foreign language.

Použitá literatura

BRONEC, Jiří. *K lingvodidaktické typologii cizojazyčného lexika*. Brno: Univerzita

J. E. Purkyně, 1982, s. 31-38. Dostupné z:

https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/121812/SpisyFF_239-1982-1_6.pdf?sequence=1

ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Praha: Pražská imaginace, 1997. ISBN 8071101834.

ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. Olomouc: Rubico, 1998. ISBN 80-85839-24-5.

DUŠKOVÁ Libuše, Jan CAHA a Libuše BUBENÍKOVÁ. *Stručná mluvnice angličtiny*. Praha: ČSAV, 1959.

HEWINGS, Martin. *Advanced grammar in use: a self-study reference and practice book for advanced learners of English: with answers*. Third edition. Cambridge: Cambridge University Press, [2013]. ISBN 978-1-107-69738-6.

MURPHY, Raymond. *English grammar in use: a self-study reference and practice book for intermediate learners of English: with answers*. 4th ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. ISBN 978-0-521-18906-4.

POSLUŠNÁ, Lucie. *Nejčastější chyby v angličtině: a jak se jich zbavit*. Brno: Computer Press, 2009. ISBN 978-80-251-2427-7.

SKALIČKA, Vladimír, ČERMÁK, František, ed. *Vladimír Skalička: souborné dílo*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0601-1.

SPARLING, Don. *English or Czenglish?: jak se vyhnout čechismům v angličtině*. 2. vyd. Praha: SPN, 1990. Učebnice pro jazykové školy (SPN). ISBN 80-04-25329-6.

Internetové zdroje

Comparatives and Superlatives English Grammar Rules. *Woodward English – English Grammar* [online]. 2003 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z:

http://www.grammar.cl/Intermediate/Comparatives_Superlatives.htm

Conjunctions. *Guide to Grammar and Writing* [online]. Hartford, Connecticut: CCC Foundation, 2004 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z:

<https://guidetogrammar.org/grammar/conjunctions.htm>

Countable and uncountable nouns. *Education First* [online]. 2018 [cit. 2018-12-09].

Dostupné z: <https://www.ef.com/english-resources/english-grammar/countable-and-uncountable-nouns/>

Česky a hezky: Jaký je vlastně rozdíl mezi gramatikou a pravopisem?. *Český rozhlas* [online]. 2011 [cit. 2019-04-01]. Dostupné z:

https://www.rozhlas.cz/cesky/spravne/_zprava/jaky-je-vlastne-rozdil-mezi-gramatikou-a-pravopisem--835798

DUŠKOVÁ, Libuše, a kol. Neproduktivní způsoby tvoření plurálu. *Elektronická mluvnice současné angličtiny* [online]. Ústav anglického jazyka a didaktiky FF UK, 2012 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <http://emsa.ff.cuni.cz/3.11.24>

Pleteme si: Bored or Boring?. *Help for English* [online]. Vitware, 2005-2019a [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.helpforenglish.cz/article/2006042704-pleteme-si-bored-or-boring>

Pleteme si: High vs Tall. *Help for English* [online]. Vitware, 2005-2019b [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <https://www.helpforenglish.cz/article/2013091901-pleteme-si-high-vs-tall>

Typologie jazyků. In: *Studijní materiál Filosofické fakulty Masarykovy university* [online]. 2016 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z:

<https://is.muni.cz/el/1421/jaro2016/OJ305/um/>

Vztažné věty v angličtině. *Online Jazyky* [online]. 2007-2019 [cit. 2019-04-02].

Dostupné z: <https://www.onlinejazyky.cz/clanky-vztazne-vety-anglictina-who-which-that-where-when-why.html>

Seznam tabulek

Tabulka 1 Počitatelnost

Tabulka 2 Nepravidelné stupňování přídavných jmen

Tabulka 3 Slovesa s gerundiem a infinitivem

Tabulka 4 Modální slovesa

Tabulka 5 Nepravidelná příslovce

Seznam obrázků

Obrázek 1 Jazyková typologie

Obrázek 3 Pomůcka k odlišení than x then

Seznam grafů

Graf 1 Počet chybně označených substantiv

Graf 2 Počet studentů dle dosažených výsledků v gramatickém testu

Příloha – Dotazník

1. Zakroužkujte nepočítatelná podstatná jména (uncountable nouns):

table information cat money tea
bread child tree man advice

2. My friend John lives in _____ (the / a / an / -) house. _____ (the / a / an / -) house is small but it has _____ (the / a / an / -) large garden.

_____ (the / a / an / -) sun is _____ (the / a / an / -) star.

3. There are two _____ (woman). They have three _____ (child). He stands on his own _____ (foot).

4. Your dress is / are beautiful. The door is / are open. My watch is / are broken.

5. Doplňte vystupňovaný tvar příd. jména a vyberte správnou spojku:

He is _____ (old) then / than me. This car is _____ (good) then / than the previous one.

6. Students were very boring / bored in the lecture last week. This book is very interesting / interested.

7. Přeložte do angličtiny:

Jsem vysoký 175 cm.

8. This is the man what / who / which helped us.

9. If there were less / fewer cars there would be less / fewer air pollution.

10. Přeložte věty:

Bylo tam pět tisíc lidí.

Žijí tam stovky ptáků.

11. Vyberte sloveso ve správném čase:

I wait / am waiting / have been waiting for Michal for two hours. She meets / was meeting / met him last Monday. He play / plays / is playing guitar very well.

12. Doplňte správný tvar slovesa v závorce (infinitiv/gerundium):

I can't imagine _____ (go) to the cinema with him. We have decided _____ (do) it now.

13. Children can/must do their homework. Should / can you hold your breath for more than a minute? The must / may be on holiday but I'm not sure.

14. Doplňte správný tvar slovesa v závorce:

What _____ you _____ (think) about?

He _____ (think) that she is nice.

15. It looks good / well. He seems angry / angrily.

16. Michael runs very fast / fastly. Anna came late / lately.